

Pentru alte informații legate de traducere: Aurelia Dutu, aurelia@cimec.ro

0749080478/0724570451

Nu este nevoie să se traducă notele

Duțu Aurelia - doctorand Scoala Doctorală "Valahia" Târgoviște
analist istoric, Institutul Național al Patrimoniului - CIMEC București

Aspecte ale evidenței informatizate pentru patrimoniul cultural mobil din România

Deși importanța evidenței muzeale este recunoscută pe plan internațional, într-un mare număr de muzee din lume este încă deficitar organizată. În aceste condiții apare riscul ca acolo unde colecțiile sunt rău inventariate să dispară obiecte sau colecții întregi, ceea ce duce la reducerea șanselor de recuperare sau să fie inefficient valorificate din punct de vedere științific sau în folosul comunității.

Legea 63/1974 a creat pentru prima dată în România un sistem coerent de evidență a patrimoniului cultural național mobil și imobil. Tipurile de fișe analitice pentru bunurile culturale - în format clasic, hârtie - au fost realizate în perioada 1975-1982, fiind individualizate după caracteristici tipologice comune. Astfel au rezultat 5 tipuri de fișe, cunoscute sub numele de Fișe cu colț colorat (fiecare tip de fișă era individualizat printr-un însemn geometric colorat diferit). După 1982 au fost realizate Fișele verzi, create special pentru introducerea datelor într-o evidență informatizată, care au avut ca punct de plecare Fișele cu colț colorat. S-a realizat și un complex tezaur ierarhizat de termeni, ce urmărea uniformizarea datelor introduse. Muzeele erau obligate să trimită un anumit număr de fișe completate, ce erau centralizate la nivel național. Ambele tipuri de fișe se găsesc în prezent arhivate la CIMEC. Ca urmare a acestui proiect a rezultat o bogată sursă de documentare științifică.

În România un program informatic de evidență muzeală a fost proiectat și testat între 1978-1981, cu un program MISTRAL și implementat în 1982. Până în 1991 în baza de date denumită *Sistemul Informatizat – Patrimoniul Cultural Național* au fost introduse 230.000 de înregistrări, după acest an nemaifiind primite fișe de la muzee. Schimbările politice determinate de căderea comunismului, în 1989, a făcut să dispară

cadrul legislativ privitor la protejarea patrimoniului (inclusiv obligația realizării evidenței) pînă în 2000.

În 1993 existau în evidența informatizată introduse 534.798 de fișe, fiind cel mai important fond de date de patrimoniu informatizat din centrul și estul Europei¹. Au fost utilizate baze de date relaționale în Paradox 4.0 și Foxpro 2.5². Între 1991-1997 s-au introdus fișele restante neprocesate ajungându-se la 760.000 de înregistrări. În prezent, această baza națională de date este o arhivă închisă. După 1990 o serie de muzee au primit o copie electronică a datelor deținute de CIMEC, dezvoltând evidențe proprii.

La solicitarea Ministerului Culturii, în 1996, CIMEC a proiectat o bază de date , ținând cont și de sugestiile muzeografilor, privind evidența patrimoniului cultural mobil, sub denumirea de DocPat97 (acronimul de la Documentarea Patrimoniului). Aplicația avea drept suport programul Microsoft Access 97. DOCPAT 2000 nu a însemnat doar trecerea aplicației pe o platformă ACCESS mai performantă, ci și îmbunătățirea acesteia - dovadă fiind cele 51 de versiuni realizate între 2004-2010.

În prezent principalele funcții ale aplicației DOCPAT sunt:

- *Introducerea, Modificarea* datelor în formulare personalizate pentru fiecare domeniu de patrimoniu (arheologie, artă plastică, artă decorativă, carte veche, documente, etnografie, istorie, medalistică, numismatică, științele naturii și știință și tehnică) sau pentru arhive documentare (casetă audio, casetă video, fotografie, diapozitiv, clișeu);
- *Multiplificarea* pentru înregistrarea obiectelor identice se generează copii, completându-se doar datele diferite, de exemplu număr de inventar sau starea de conservare
- *Clasarea*, reprezintă editarea și listarea documentației necesare dosarului de propuneri pentru clasare în Patrimoniul Cultural Național.
- *Seleccții* de date după diferite criterii, cu ordonări de afișare în diverse formate printabile (fișe, cataloage, liste);
- *Export de date selectate* într-o aplicație cu structură identică
- *Validare* - verificarea automată a erorilor de tastare sau forme diferite față de atașate la anumite câmpuri;

¹ Irina Oberländer-Târnoveanu, *Tehnica de calcul și patrimoniul - problematica națională*, Revista Muzeelor, 2-3, 1994, p. 36.

² *Ibidem*, p. 37.

- *Formate printabile* precum de fișe analitice, liste de inventar, cataloage, registre etc.;
- *Actualizarea termenilor* în tezaurele de termeni;
- *Utilitare* pentru întreținerea, salvarea bazei de date
- *Utile* cu instrucțiuni de completare și alte informații utile

Din păcate, și în prezent au rămas limitele determinate de programul Microsoft Access:

- nu este de tip rețea (pentru situații statistice sau alte cerințe, se reunesc bazele locale pe un singur computer)
- nu se poate accesa pe bază prin sistem de parole
- tezaurele de termeni nu sunt ierarhizate.

Pentru proiectarea și îmbunătățirea aplicației DOCPAT finanțarea a fost asigurată de Ministerul culturii. Până în iunie 2011 DOCPAT a fost distribuit la 201 de utilizatori (muzee, biblioteci, universități etc). CIMEC asigură distribuirea gratuită a programului, dar și instruire sau asistență pentru utilizatori. În viitor DOCPAT va migra într-o aplicație web, în care toate datele de la muzee vor fi stocate pe un singur server.

După 1990, unele dintre marile muzee au realizat aplicații proprii. Multe dintre acestea au făcut între timp conversia datelor din aceste aplicații în programul DOCPAT (exemple: Muzeul de artă Cluj, Muzeul Național al Satului), altele au mers cu evidențe paralele (exemple: Muzeul Țăranului Român, Muzeul Astra) sau folosesc doar aplicația proprie (exemple: Muzeul Național de Istorie a României sau Muzeul Național de Artă).

În cazul instituțiilor eclesiastice pentru evidența bunurilor culturale se folosește parțial aplicația DOCPAT, deoarece este o aplicație complexă care necesită cunoașterea multor date științifice inexistente în inventarele religioase, ce conțin doar datele minimale de identificare. Instituțiile eclesiastice folosesc și fișa în format clasic pe hârtie, concepută de Sectorul de patrimoniu al Administrației Patriarhale – Fișa BOR (acronim de la Biserica Ortodoxă Română) – precum și baze de date proprii pentru inventarul informatizat.

Aplicația de evidență a Muzeului Național de Istorie a României a fost proiectată inițial în anii 90 în programul Microsoft Access și mutată ulterior în programul SQL. Aplicația în Access este folosită în rețea, de mai mulți utilizatori (muzeografi, în special – circa 40.). În martie 2011 erau introduse 300.000 de înregistrări din circa 400.000

numere de inventar (la un număr de inventar figurează unul sau mai multe obiecte). Fotografiile bunurilor culturale au fost parțial atașate. Aplicația are două module în funcție de tipul de utilizator: *Muzeografi* (folosit de muzeografi și conservatori) și *Contabilitate* (care pe lângă informațiile minimale de identificare a bunurilor culturale conține și categorii de date specifice inventarului contabil).

Neajunsul aplicației este determinat de faptul că nu există formate printabile predefinite. Alt neajuns ar fi faptul că la *Selecții* din lista de operatori booleeni lipsește „like”, ceea ce face imposibilă căutarea după o partiție dintr-o informație. Există și formulare pentru culturi, localități, experți etc., care însă neavând suficiente înregistrări nu pot constitui deocamdată liste ajutătoare eficiente.

Evidența informatizată la Muzeul Național de Artă a României a început după 1990, fiind utilizate inițial programe precum Excel și Oracle. Din anul 2002 muzeul a primit aplicația DOCPAT 97, în cadrul căreia s-au adus numeroase modificări, pentru a acoperi cerințele particulare ale muzeografilor din acest muzeu. În prezent se completează local, pe 10 computere, unul fiind utilizat ca server pe care se unifică bazele locale în care au introdus date custozii colecțiilor din secțiile sau muzeele subordonate MNAR. În mai 2011 evidența patrimoniului cultural mobil avea 113.081 înregistrări, muzeul având alocate 113.537 numere de inventar, ce cuprind obiecte retrocedate, iar la unele numere de inventar sunt înregistrate mai multe obiecte, de obicei din domeniul artă decorativă. Acest program are și un modul destinat evidenței conservării obiectelor și fișa de conservare. Spre deosebire de programul Docpat, care are și elemente de Visual Basic, această aplicație a fost realizată doar cu funcțiile clasice ale programului Access.

Noile tehnologii permit îmbunătățirea și utilizarea evidenței în muzee în multiple scopuri cum ar fi: regăsirea rapidă a informațiilor, consultări ale acestora pe diferite criterii tematice, repertorieri și catalogări. În acest fel se poate realiza abordarea interdisciplinară a cercetării științifice, inclusiv conectarea la rețelele informaționale naționale și internaționale. Un exemplu în acest sens este catalogul online a bunurilor culturale mobile clasate în Patrimoniul Cultural Național (categoria Tezaur, cu valoare excepțională pentru umanitate și categoria Fond, cu valoare deosebită pentru România). Conține peste 26.500 de înregistrări fiind cel mai mare catalog online din

România. Acest inventar, alături de alte informații privind patrimoniul românesc sunt accesibile și pe pagina europeana.com. Acest site urmărește punerea în același format pe web a principalelor resurse culturale digitizate din țările europene, în 2010 fiind adăugate 15 milioane de imagini de obiecte.³ CIMEC, principalul contributor pentru România, participă cu circa 27.500 de imagini.

³ <http://group.europeana.eu/web/guest/home>